II

(Besluiten waarvan de publicatie niet voorwaarde is voor de toepassing)

COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE
van 18 januari 2000
inzake staatssteun welke door Duitsland is verleend aan Linde AG

(kennisgeving geschied onder nummer C(2000) 64)

(Slechts de tekst in de Duitse taal is authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

(2000/524/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, met name op artikel 88, lid 2, eerste alinea,

Na de andere belanghebbenden overeenkomstig het genoemde artikel te hebben verzocht hun opmerkingen kenbaar te maken [1],

Overwegende hetgeen volgt:

I. DE PROCEDURE

(1) De Commissie werd in mei 1998, in het kader van haar contacten met de Duitse autoriteiten, in kennis gesteld van verscheidene transacties waarbij de Treuhandanstalt (THA) en haar opvolger, de Bundesanstalt fur vereinigungsbedingte Sonderaufgaben (BvS), evenals de ondernemingen UCB Chemie GmbH (UCB) en Linde AG (Linde) betrokken waren. Deze transacties betroffen voornamelijk de voorwaarden waaronder koolmonoxide (CO) zou worden geleverd voor de amineproductie die UCB na een privatiseringsovereenkomst van Leuna Werke GmbH (LWG) had verworven.

(2) Vervolgens lichtten de Duitse autoriteiten de Commissie op 7 augustus 1998 (A/36142) schriftelijk in over de achtergrond van deze transacties en de dienovereenkomstige steunmaatregelen. De Commissie verzocht met schrijven van 18 september 1998 (D/16578) om nadere inlichtingen, die haar bij brief van 3 december 1998 (A/38804) werden meegedeeld. De zaak werd op 10 februari 1999 onder nr. NN 16/99 ingeschreven.

(3) De Commissie deelde Duitsland bij schrijven van 30 maart 1999 (SG (99)D/2353, (PB C 194 van 10.7.1999, blz. 15)) mee, dat zij besloten had de officiële onderzoekprocedure ingevolge artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag in te leiden naar aanleiding van de volgende maatregelen:

— een subsidie van 9 miljoen DEM aan Linde voor de bouw van een nieuwe installatie voor de productie van CO;

— de voorwaarden waaronder momenteel CO aan UCB wordt geleverd.

(4) De Duitse autoriteiten maakten bij schrijven van 25 mei 1999 (A/33985) hun opmerkingen kenbaar.

(5) Van andere belanghebbenden werden geen opmerkingen ontvangen.

II. BESCHRIJVING VAN DE MAATREGELEN

II.1. De steunontvangende onderneming

(6) Linde maakt deel uit van het Linde-concern, een wereldwijd opererende groep van ondernemingen met ruim 120 dochterondernemingen en meer dan 32 000 werknemers. Het Linde-concern behaalde in 1998 een omzet van 10 738 000 000 DEM en een balanstotaal van 9 371 000 000 DEM. Het concern heeft vier kernactiviteiten: de bouw van installaties voor de procesindustrie, transporttechniek, koeltechniek en de productie van technische gassen.

(7) De hoofdvestiging van Linde ligt in Höllriegelskreuth (München). Linde behaalde in 1998 een omzet van 4 554 000 000 DEM en had 12 499 werknemers in dienst. De onderneming is thans de tweede grootste leverancier van industriële gassen in Europa. Deze gassen worden in betrekkelijk grote hoeveelheden dikwijls rechtstreeks via pijpleidingen van de producent aan de eindverbruikers geleverd. Zij worden als tussenproduct bij de vervaardiging van een groot aantal chemische

[1] PB C 194 van 10.7.1999, blz. 15.

producten gebruikt en zowel in de geneeskunde als voor O&O-doeleinden toegepast.

II.2. **De privatisering van de chemieproductie in Leuna (Saksen-Anhalt)**

(8) In 1993 besloot de THA om de amineproductie van LWG in Leuna te verkopen aan UCB, een dochteronderming van Union Chimique Belge, een wereldwijd opererend Belgisch farmaceutisch en chemisch concern. Union Chimique Belge heeft meer dan 8 000 werknemers, van wie circa 50 % in de farmaceutische sector en de andere helft in de chemische industrie en de filmsector werkzaam zijn. Ongeveer eenderde daarvan werkt in België. UCB bereikte in 1998 met 79 werknemers een omzet van 66,9 miljoen DEM.

(9) De amineproductie vormt slechts een klein onderdeel van het chemieconcern in Leuna. Volgens de Duitse autoriteiten werd dit productieonderdeel na een open, in principe niet aan voorwaarden gebonden en transparante aanbesteding verkocht. UCB was de enige bieder en betaalde een overnameprijs van 6,6 miljoen DEM. THA nam de kosten van de oude lasten en de sanering van het terrein op zich ([2]).

(10) Evenals voor veel andere chemische producten is ook voor de productie van amine CO nodig. Daarom stelde UCB als voorwaarde voor de aankoop dat de levering van CO gegarandeerd zou worden.

(11) THA ([3]) verbond zich ertoe CO te leveren tegen een voor de duur van tien jaar overeengekomen marktprijs, mits UCB

— geen toeleveringsovereenkomst met een andere producent zou afsluiten, of

— geen CO-installatie voor eigen gebruik zou bouwen. In dit geval zou THA overeenkomstig de privatiseringsovereenkomst een subsidie van 5 miljoen DEM beschikbaar stellen.

(12) Er werden geen inlichtingen verstrekt over de wijze waarop deze marktprijs moest worden vastgesteld. Opgemerkt zij echter dat THA destijds langlopende leveringsovereenkomsten met nieuwe investeerders heeft afgesloten, omdat de toeleveringssituatie voor de chemiesector kennelijk vrij onzeker was. Volgens de Duitse autoriteiten zouden de meeste producenten zonder dergelijke toeleveringsgaranties niet bereid zijn geweest zich op de desbetreffende locatie te vestigen, en zou THA bij gevolg haar privatiseringstaak niet hebben kunnen volbrengen.

(13) Toen THA met UCB de overeenkomst over de aminefabriek sloot, hoopte zij een investeerder te kunnen vinden die de installatie voor de CO-productie zou overnemen. Deze verwachting kwam echter niet uit. Aangezien de CO-installatie noch geherstructureerd noch gemoderniseerd was, lagen de productiekosten ver boven het marktniveau. Bijgevolg exploiteerde de overheid de installatie met een jaarlijks verlies van circa 3,5 miljoen DEM. In 1996 besloot de BvS de CO-leveringsovereenkomst, die verliesgevend was, te beëindigen en stelde UCB voor dat zij de voor de amineproductie benodigde CO zelf zou produceren. Hiervoor zou de onderneming overeenkomstig de privatiseringsovereenkomst een subsidie van 5 miljoen DEM ontvangen.

(14) UCB wees dit voorstel evenwel af. Daarom moest de BvS naar een andere investeerder uitzien. De enige investeerder die belangstelling toonde voor de overname was Linde, een bedrijf dat reeds sinds 1994 in de regio gevestigd was. Inderdaad werd in juni 1997 een overeenkomst tussen BvS, LWG, UCB en Linde gesloten over de levering van CO.

II.3. **De overeenkomst tussen BvS, LWG, UCB en Linde**

(15) Op grond van deze overeenkomst zou Linde binnen 18 maanden een nieuwe installatie voor de productie van CO bouwen. De nieuwe installatie zou in het bestaande bedrijf van Linde in Leuna worden geïntegreerd. De bouwkosten zouden 12 miljoen DEM bedragen, waaraan Linde met 3 miljoen DEM uit eigen middelen zou bijdragen. Linde zou tijdens de bouwperiode de bestaande installaties gebruiken en UCB koolmonoxide leveren tegen dezelfde voorwaarden als die welke in 1993 door THA en UCB overeengekomen waren.

(16) Krachtens de overeenkomst nam de BvS met 9 miljoen DEM aan de bouwkosten deel. Dit bedrag omvatte volgens de Duitse autoriteiten een door THA en UCB in het kader van de privatiseringsovereenkomst afgesproken subsidie van 5 miljoen DEM, en een aanvullend bedrag van 4 miljoen DEM.

(17) Omdat de Commissie sterke vermoedens had dat a) de subsidie van 9 miljoen DEM aan Linde voor de productie van CO en b) de tussen UCB en Linde overeengekomen „marktprijs", staatssteunelementen zouden kunnen bevatten, besloot zij de procedure van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag tegen deze maatregelen in te leiden.

III. **HET ANTWOORD VAN DUITSLAND OP DE INLEIDING VAN DE PROCEDURE INGEVOLGE ARTIKEL 88, LID 2, VAN HET EG-VERDRAG**

(18) Bij brief van 25 mei 1999 reageerden de Duitse autoriteiten als volgt op de inleiding van de procedure:

— Wegens het bijzondere karakter van koolmonoxide moet dit gas daar geproduceerd worden waar het gebruikt wordt. Voor een dergelijk product kan derhalve geen rekening worden gehouden met het handelsverkeer.

([2]) De Commissie heeft in haar beschikkingen (zie beschikkingen in de zaken NN 108/91, E 15/92 en NN 768/94, Duitsland — Treuhand) de unieke en onvergelijkbare achtergrond van de THA-activiteiten in verband met de overgang van een plan- naar een markteconomie erkend. Zij aanvaardt derhalve ook, dat het verwijderen van de van vóór 1 juli 1990 daterende milieulasten geen staatssteun vormt.

([3]) Deze beschikking staat los van eventuele in het kader van de privatiseringsovereenkomst van 22 april 1993 verleende steun.

— Omdat er geen CO-markt in de traditionele zin bestaat, kan de referentieprijs slechts op de lopende kosten van de bestaande installaties gebaseerd zijn. Een volledig gescheiden CO-installatie zou veel duurder zijn.

— Linde geniet om de volgende redenen geen voorkeursbehandeling:

i) De oude CO-installatie werd niet verkocht. Zij is nog steeds eigendom van LWG. Daarom was er geen aanbestedingsverplichting. Omdat Linde haar eigen CO-installatie heeft gebouwd, was hier evenmin sprake van een verplichte aanbesteding.

ii) De prijzen van Linde berusten op de investeringskosten plus een redelijk rendement.

iii) Aangezien Linde geen nieuwe CO-installatie behoefde te bouwen en gezien het feit dat er geen andere belangstellenden waren, kan er geen sprake zijn van een voorkeursbehandeling.

— Er kan evenmin sprake zijn van een begunstiging van UCB, omdat UCB aan Linde een hogere koolmonoxideprijs betaalt dan aan BvS. Deze prijs is hoe dan ook hoger dan de prijs die in andere landen (USA) wordt betaald ([4]).

— De leveringsgarantie vormde een voorwaarde voor de overname van de amineproductie door UCB. Dankzij deze garantie zou de prijs voor CO gedurende tien jaar [...] (*) bedragen en niet veranderen. Deze prijs was voor de BvS economisch niet meer op te brengen.

— LWG heeft de mogelijkheid van eigen CO-productie onderzocht, maar de investeringskosten bleken te hoog. CO wordt met een synthesegas vervaardigd, dat in een Steamreformer moet worden gezuiverd. Het enige alternatief voor eigen productie is het gebruik van een in de nabijheid aanwezige Steamreformer. Omdat Linde eerder een Steamreformer van LWG had gekocht, stelde zij „de BvS en UCB" voor, de CO-leverancier van UCB te worden. Het koolmonoxide zou in dit geval voor een prijs van [...] (*) aan UCB worden geleverd. Deze prijs zou vanaf het moment van ondertekening van de overeenkomst tussen de BvS, UCB en Linde (juni 1997) tot de daadwerkelijke inbedrijfstelling van de nieuwe CO-installatie van Linde en gedurende [...] (*) daarna, van toepassing zijn. Deze prijs wordt op de gebruikelijke wijze onderzocht. Volgens de inlichtingen van de Duitse autoriteiten (brief A/33985 van 25 mei 1999, op 28 mei 1999 ingeschreven) besloot UCB om het aanbod van Linde te aanvaarden, omdat Linde dankzij de nieuwe productie-installatie meer CO kon leveren dan LWG. De mogelijkheid van een productiestijging in de toekomst was voor UCB een belangrijke overweging. Vervolgens bood Linde UCB een overeenkomst inzake [...] (*) aan.

— De prijs van [...] (*) werd voor de duur van [...] (*) overeengekomen. Aangezien een marktprijs in de eigenlijke zin van het woord niet bestaat, is een controlemechanisme voorzien.

— Linde heeft 12,586 miljoen DEM geïnvesteerd, waarvan 9 miljoen DEM door de overheid beschikbaar werd gesteld (0,45 miljoen DEM als investeringsbijdrage en de rest als een ad-hocsubsidie van de BvS). De investeringskosten betroffen voornamelijk de bouw van een nieuwe productie-installatie voor koolmonoxide.

([4]) Volgens een recenter bericht bedraagt de prijs voor koolmonoxide in de Verenigde Staten thans 250 DEM/1 000 Nm^3 (zie European Chemical News van 29 maart 1999, blz. 28-29).

(*) De precieze gegevens zijn vertrouwelijk.

IV. **BEOORDELING VAN DE MAATREGELEN**

IV.1. **De relevante markt**

(19) Op de relevante markt worden industriële gassen, met name waterstof, zuurstof en stikstof, via pijpleidingen tot aan de fabriek of dichterbij de fabriek geleverd. Directe leveringen vormen een afzonderlijke markt, omdat met tankauto's of flessen meestal niet genoeg gas aan grote afnemers kan worden geleverd.

(20) Gasleveringsinstallaties kunnen overal worden gebouwd. In deze bedrijfstak zijn grote producenten wereldwijd actief. De relevante geografische markt bestrijkt ten minste de markt van de Gemeenschap.

(21) Linde houdt zich bezig met rechtstreekse toelevering van industriële gassen. Deze producten worden in de Gemeenschap verhandeld ([5]). Uit onderstaande cijfers blijkt dat op deze markt ook andere concurrenten actief zijn:

Onderneming	Marktaandeel
Linde	18 %
Messer Griesheim	6 %
Air Liquide	50 %
BOC	8 %
Air Products	15 %

(22) Koolmonoxide is een uiterst toxisch gas dat in de chemiesector wordt gebruikt. De hoeveelheid CO die UCB nodig heeft kan slechts via pijpleidingen of directe levering worden verzonden. Het vervoer is duur, en daarom moet CO in de nabijheid van de afnemer worden vervaardigd.

([5]) Het intercommunautaire handelsverkeer in industriële gassen (NACE 24.11) beliep in 1997 244 749 400 EUR (Eurostat).

(23) In 1994 nam Linde in Leuna het grootste productiecentrum voor industriële gassen in de wereld in bedrijf, en zij nam in 1998 de volledige toelevering van industriële gassen aan de Mitteldeutschen Erdölraffinerie (MIDER) in Leuna op zich. MIDER is een onderneming die deel uitmaakt van het Franse concern voor mineraaloliën Elf Aquitaine, koopt waterstof, zuurstof en stikstof van Linde. Met de leveringsovereenkomst is een bedrag van meer dan 1 miljard DEM gemoeid.

(24) Gezien de buitengewoon hoge kosten voor de bouw van nieuwe, gescheiden installaties bevond Linde zich in de voordelige positie dat zij de koolmonoxideproductie kon integreren in de installaties voor de productie van waterstof die zij met MIDER deelt.

(25) Hoewel UCB thans de enige afnemer van koolmonoxide van Linde is, kan niet worden uitgesloten dat Linde dit product in de toekomst ook aan andere ondernemingen zal leveren die in dezelfde industriële driehoek zijn gevestigd. In dit verband zij opgemerkt dat Buna, Leuna en Bitterfeld trachten investeringen in de chemiesector aan te trekken. Tot de reeds gevestigde ondernemingen behoren bijvoorbeeld naast UCB, Linde en Elf Aquitaine de ondernemingen Elf Atochem SA, Rhône-Poulenc SA en Domo SA.

(26) Linde kan gas tegen een redelijke prijs leveren, en mogelijkerwijs geven de ondernemingen om redenen van betrouwbaarheid en doelmatigheid de voorkeur aan deze leverancier boven andere bronnen.

(27) Om bovengenoemde redenen kan enigerlei steun aan Linde voor de bouw van een nieuwe CO-installatie de mededinging vervalsen.

IV.2. **Maatregelen die staatssteun vormen: de subsidie van 9 miljoen DEM aan Linde**

IV.2.1. *Aanwezigheid van staatssteunelementen*

(28) De door de BvS aan Linde verleende subsidie van 9 miljoen DEM vormt staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag, omdat deze subsidie de onderneming in staat heeft gesteld haar bestaande waterstofinstallatie aan te vullen met een CO-installatie, zonder hiervoor de kosten te hoeven dragen. Ook wanneer om bepaalde redenen CO op de plaats van gebruik moet worden vervaardigd, is deze beoordeling van toepassing: ten eerste omdat Linde door betere investeringsvoorwaarden voor de bouw van een nieuwe CO-installatie in het voordeel is ten opzichte van haar concurrenten en verder omdat, om de bovengenoemde redenen, iedere ondersteuning van afzonderlijke koolmonoxideleveranciers in Leuna rechtstreekse gevolgen heeft voor de eindproducten van andere producenten waarvoor koolmonoxide nodig is (bv. voor de amineproductie van UCB). In deze eindproducten wordt echter in de Gemeenschap handel gedreven.

(29) De Duitse autoriteiten beweren dat de CO-leveringsgarantie aan UCB de enige mogelijkheid was om de amineproductie van de hand te doen.

(30) Hier kan tegenin worden gebracht dat deze werkwijze in het begin van de jaren negentig gebruikelijk was, omdat alleen op deze manier onderdelen van volledig geïntegreerde concerns konden worden verkocht, die als geheel niet konden worden geprivatiseerd. De toeleveringssituatie in de chemische fabrieken zou anders al te onzeker zijn geweest. Zonder dergelijke garanties zouden immers de meeste producenten niet bereid zijn geweest een deel van de plaats van productie over te nemen, en daardoor zou THA haar privatiseringstaak niet naar behoren hebben kunnen uitvoeren.

(31) De in 1993 aan UCB verleende leveringsgarantie rechtvaardigt echter niet dat in 1997 aan Linde staatssteun werd verleend in verband met de bouw van een nieuwe CO-installatie.

(32) In de eerste plaats is het moeilijk om de toekenning van een subsidie van 5 miljoen DEM (overeenkomstig de privatiseringsovereenkomst van 1993) als onderdeel van de leveringsgarantie te beschouwen. Een dergelijke subsidie was namelijk jegens UCB geen noodzakelijk element van de door de THA aan UCB verleende leveringsgarantie. Het contractuele recht op een adequate CO-levering bestond ook zonder een dergelijke subsidie. A fortiori, kan een dergelijke leveringsgarantie niet dienen om een subsidie van 9 miljoen DEM aan Linde te rechtvaardigen. Bovendien was in de oorspronkelijke overeenkomst van 1993 niet de mogelijkheid voorzien dat een derde partij met de bouw van nieuwe installaties zou worden belast en hiervoor een subsidie voor 9 miljoen DEM zou ontvangen. In werkelijkheid was in de overeenkomst slechts bepaald dat UCB het recht zou hebben naar voordeliger leveringsvoorwaarden uit te zien, waaronder de bouw van een eigen installatie. Er werd echter geenszins aan een derde mogelijkheid gedacht, die de Duitse autoriteiten in hun opmerkingen naar aanleiding van de inleiding van de procedure overeenkomstig artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag terecht als een „reserveoplossing" („Ersatzlösung") aanmerken. Deze derde mogelijkheid bestond erin, dat een derde onderneming voor de bouw van een nieuwe CO-installatie steun zou ontvangen. De in juni 1997 tussen de BvS, LWG, UCB en Linde gesloten overeenkomst moet derhalve als een nieuwe, van de privatiseringsovereenkomst van 1993 onderscheiden overeenkomst worden beschouwd.

(33) Ten slotte zij opgemerkt dat de Duitse autoriteiten noch concreet noch toereikend bewijsmateriaal hebben overgelegd waaruit blijkt dat behalve Linde geen enkele andere onderneming bereid was om aan UCB te leveren. Zij beweren slechts dat Linde de enige geïnteresseerde investeerder was.

IV.2.2. *Beoordeling van de verenigbaarheid van de staatssteunmaatregelen*

(34) Nadat zij heeft vastgesteld dat de subsidie van 9 miljoen DEM aan Linde staatssteun vormt in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag, moet de Commissie nagaan of deze maatregel op grond van het EG-Verdrag kan worden vrijgesteld.

(35) Wat het type steun betreft dat aan Linde is verleend kan worden opgemerkt dat, met uitzondering van de investeringssubsidie van 0,45 miljoen DEM, geen door de Commissie reeds goedgekeurde steunregeling doch nationale maatregelen ten uitvoer zijn gelegd die door de Commissie niet waren goedgekeurd en die overeenkomstig artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag vooraf bij haar hadden moeten worden aangemeld. De steun is derhalve onrechtmatig verleend.

(36) Volgens artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag zijn steunmaatregelen die voldoen aan de daarin vastgestelde criteria, gewoonlijk onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

(37) In dit geval zijn de uitzonderingsbepalingen van artikel 87, lid 2, van het EG-Verdrag niet van toepassing, omdat met de steun geen in deze bepaling vermeld doel wordt nagestreefd. Overigens hebben de Duitse autoriteiten geen beroep op deze uitzonderingsvoorschriften gedaan om de steun te rechtvaardigen.

(38) In artikel 87, lid 3, van het EG-Verdrag worden de vormen van steun vermeld die als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt kunnen worden beschouwd. De verenigbaarheid moet met betrekking tot de gehele Gemeenschap en niet uitsluitend met betrekking tot een lidstaat of een regio van een lidstaat worden vastgesteld.

(39) Om een normale werking van de gemeenschappelijke markt te waarborgen en het beginsel van artikel 3, onder g), van het EG-Verdrag te respecteren, moeten de in artikel 87, lid 3, van het EG-Verdrag vastgestelde uitzonderingen bij het onderzoek van steunregelingen of afzonderlijke steunmaatregelen, in enge zin worden geïnterpreteerd. De uitzonderingen zijn met name slechts van toepassing wanneer kan worden aangetoond dat de marktkrachten zonder de steun niet toereikend zouden zijn geweest om de begunstigde onderneming in staat te stellen één van de in de uitzonderingsregelingen genoemde doelstellingen te bereiken.

(40) Wat de uitzonderingen van artikel 87, lid 3, onder b) en d), van het EG-Verdrag betreft, is de betrokken steun niet bedoeld om de verwezenlijking van een belangrijk project van gemeenschappelijk Europees belang te bevorderen of een ernstige verstoring in de Duitse economie op te heffen, zij bezit geen kenmerken die hierop wijzen. Evenmin is zij bedoeld om de cultuur en de instandhouding van het culturele erfgoed te bevorderen.

(41) Ten aanzien van de uitzondering van artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag ligt Saksen-Anhalt niet in een gebied dat op grond van deze bepaling voor steun in aanmerking komt.

(42) Onder bepaalde voorwaarden kan de Commissie ingevolge artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag, overeenkomstig de „communautaire richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden" ([6]) die ten tijde van de steunverlening van kracht waren, reddings- of herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden goedkeuren. Linde is echter geen in moeilijkheden verkerende onderneming in de zin van deze richtsnoeren, en de subsidie van 9 miljoen DEM vormt dan ook geen reddings- of herstructureringssteun.

(43) De steungebieden van een lidstaat en de per steungebied toelaatbare maximale steunintensiteit voor initiële investeringen of voor de schepping van arbeidsplaatsen zijn vastgelegd in de steunkaart van de desbetreffende lidstaat. Volgens de steunkaart van Duitsland is Saksen-Anhalt een regio die onder artikel 87, lid 3, onder a), van het EG-Verdrag valt.

(44) Volgens artikel 87, lid 3, onder a), kunnen steunmaatregelen ter bevordering van de economische ontwikkeling van streken waarin de levensstandaard abnormaal laag is of waar een ernstig gebrek aan werkgelegenheid heerst, als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt worden beschouwd.

(45) Om een effectieve controle op regionale steun uit te oefenen en tegelijkertijd bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van artikel 3, van het EG-Verdrag, en in het bijzonder van de punten g) en k), legt de Commissie voor elke lidstaat bevolkingsplafonds voor steungebieden vast. Voor Saksen-Anhalt bedraagt dit plafond 35 % van de voor steun in aanmerking komende kosten.

(46) Steun voor initiële investeringen worden als percentage van de investeringswaarde berekend. Deze waarde wordt op basis van een uniform geheel van uitgaven (standaardgrondslag) bepaald, die overeenkomt met de investeringselementen grond, gebouwen en installaties. Deze berekeningsgrondslag is voor Linde als volgt:

(in miljoen DEM)

Gebouwen	1,809
Installaties	10,777
Totaal	12,586

(47) De Commissie moet onderzoeken of dit niveau van verleende steun in de zin van de uitzondering van artikel 87, lid 3, onder a), van het EG-Verdrag als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt kan worden beschouwd.

(48) Aangezien de Duitse autoriteiten 9 miljoen DEM van de totale voor steun in aanmerking komende investeringskosten van 12,586 miljoen DEM beschikbaar stellen, is het toelaatbare maximumniveau ver overschreden. Volgens de Duitse regering werd 0,45 miljoen DEM toegekend op grond van de Investitionszulagengesetzes ([7]) en behoeft deze steun derhalve niet nog eens door de Commissie te worden onderzocht. De Duitse autoriteiten hebben er bovendien op gewezen dat geen rechtstreekse investeringssubsidies op grond van de Gemeinschaftsaufgabe zur Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur zijn verleend. Ten slotte stelt de Duitse regering vast dat de investeringssubsidies van de BvS niet meer dan 8,55 miljoen DEM (9 miljoen DEM minus 450 000 DEM) bedragen.

([6]) PB C 368 van 23.12.1994, blz. 12.

([7]) Investitionszulagengesetz. Maatregelen op grond van deze wet worden beschouwd als regionale investeringssteun die in het toepassingsgebied van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag valt en worden door de Commissie goedgekeurd (steunregeling nr. N 494/A/95).

(49) Met uitzondering van de investeringssubsidie van 0,45 miljoen DEM is de betrokken steun niet op basis van reeds door de Commissie goedgekeurde regionale steunregelingen verleend, maar door middel van ad-hocbesluiten van de bevoegde autoriteiten. In deze gevallen moet het effect van de steunmaatregelen met betrekking tot de gehele Gemeenschap onderzocht worden. Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen heeft deze interpretatie bekrachtigd in de zaak Hytasa (arrest van 14 september 1994 in de gevoegde zaken C-278/92, C-279/92 en C-280/92, Spanje/Commissie ([8])) en in de zaak Pyrsa (arrest van 14 januari 1997 in zaak C-169/95, Spanje/Commissie ([9])).

(50) Een individuele steunmaatregel kan worden aangemerkt als met de gemeenschappelijke markt verenigbare regionale steun indien hij daadwerkelijk de duurzame ontwikkeling van de desbetreffende regio bevordert en geen nadelige invloed heeft op het gemeenschappelijk belang en de concurrentievoorwaarden in de Gemeenschap. Dergelijke steun kan derhalve als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt worden beschouwd, mits hij de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt niet zodanig verandert dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad.

(51) Aangezien de subsidie aan Linde gepaard gaat met een concreet investeringsplan, namelijk de oprichting van een nieuwe CO-productie-installatie in Leuna, en aangezien deze een percentage van de voor steun in aamerking komende investeringskosten vertegenwoordigt, kan deze als investeringssteun worden beschouwd.

(52) De investeringskosten komen ingevolge de richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen ([10]) (richtsnoeren) in aanmerking voor steun, omdat zij een initiële investering betreffen en de betrokken steun als percentage van de waarde van de investering wordt berekend, welke waarde wordt bepaald aan de hand van de uniforme standaardgrondslag ([11]). De bijdrage van Linde aan de financiering van het plan bedraagt ruim 25 % van de totale projectkosten. De investering voldoet derhalve aan de in de richtsnoeren vastgestelde criteria.

(53) Bovendien is de Commissie van mening dat de nieuwe CO-installatie een positieve bijdrage levert aan de ontwikkeling van de regio Saksen-Anhalt en in het bijzonder aan de heropleving van Leuna, dat tezamen met Buna en Bitterfeld het grootste industriegebied in Saksen-Anhalt vormt. Verder zal de investering de productiviteit van de regionale chemiesector verbeteren. Ten slotte heeft de Commissie geen CO-overcapaciteit vastgesteld op het niveau van de Gemeenschap. De CO-productie van Linde zal gemakkelijk door de markt worden geabsorbeerd.

(54) Hieruit volgt dat het gedeelte van de onderzochte steun dat overeenkomstig de cumuleringsregels ([12]) de maximumintensiteit van 35 % van de voor steun in aanmerking komende investeringskosten niet overschrijdt, de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt niet zodanig verandert dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad en derhalve verenigbaar met artikel 87, lid 3, onder a), van het EG-Verdrag kan worden beschouwd.

(55) Het bedrag van de investeringssteun (met inbegrip van de investeringssubsidie van 0,45 miljoen DEM) mag derhalve niet hoger zijn dan 35 % van het totale bedrag van de investeringskosten (12,586 miljoen DEM), dat wil zeggen 4 404 750 DEM. Dit deel van de steun is volgens de Commissie verenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

(56) Het resterende deel van de steun dat de in de cumuleringsregels ([13]) vastgestelde maximale intensiteit van 35 % van de voor steun in aanmerking komende investeringskosten overschrijdt, namelijk 4 395 250 DEM, vormt met de gemeenschappelijke markt onverenigbare staatssteun, die aan geen van de voorwaarden voor de toepassing van een van de uitzonderingen van artikel 187, leden 2 en 3, van het EG-Verdrag voldoet.

IV.3. **Maatregelen ten aanzien waarvan de Commissie geen staatssteunelement heeft vastgesteld: de door UCB aan Linde betaalde „marktprijs"**

(57) Wat de momenteel door UCB aan Linde betaalde prijs voor de CO-leveranties betreft [...] (*) stelt de Commissie vast dat deze door UCB betaalde prijs volgens de door de Duitse regering verstrekte informatie op de daadwerkelijke kosten is gebaseerd. Deze prijs ligt hoger dan de prijs die UCB in de privatiseringsovereenkomst van 1993 had toegezegd aan LWG te zullen betalen.

(58) De Duitse regering wees er bovendien op dat wegens de bijzondere kenmerken van koolmonoxide niet valt na te gaan of deze prijs met de marktvoorwaarden strookt.

(59) Bovendien verwezen de Duitse autoriteiten naar de huidige prijzen in de Verenigde Staten ([14]). Deze prijzen zijn veel lager dan de tussen UCB en Linde overeengekomen prijs.

(60) In dit verband zij opgemerkt dat de twee marktdeelnemers uiteindelijk tot een overeenstemming moesten komen over de prijs. De Duitse autoriteiten hebben bevestigd dat de prijs gebaseerd is op de productiekosten plus een „normale winstmarge". Ondanks de inspanningen van de Commissie om informatie over de CO-marktprijs te krijgen, bleek het heel moeilijk om betrouwbare gegevens te vinden. Daarom verzocht de Commissie in haar bekendmaking inzake de inleiding van de procedure uitdrukkelijk of derden haar terzake inlichtingen zouden kunnen verschaffen. Desondanks ontving zij van andere belanghebbenden geen opmerkingen terzake.

([8]) Jurisprudentie 1994, blz. I-4103.
([9]) Jurisprudentie 1997, blz. I-135.
([10]) PB C 74 van 10.3.1998, blz. 9.
([11]) Zie voetnoot 9, punt 4.5.
([12]) Overeenkomstig punt 4.18 van de richtsnoeren gelden de steunintensiteitsplafonds voor het totale steunbedrag indien tegelijkertijd een beroep wordt gedaan op verscheidene regionale steunregelingen en ongeacht het feit of de steun afkomstig is van lokale, regionale, nationale of communautaire bronnen.

([13]) Zie voetnoot 11.
(*) De precieze gegevens zijn vertrouwelijk.
([14]) In de lidstaten worden andere prijzen voor industriële gassen gehanteerd als in de Verenigde Staten. Desondanks zijn de prijzen in Duitsland zelfs op Gemeenschapsniveau naar verhouding hoog.

(61) Hoewel de Commissie bij deze transactie geen element van staatssteun kon ontdekken, moet toch worden vastgesteld dat de op deze wijze overeengekomen prijs onderdeel van een algemene overeenkomst vormde. Deze overeenkomst houdt in hoofdzaak in dat Linde UCB voor een bepaalde prijs bevoorraadt en voor de bouw van een nieuwe CO-installatie een subsidie van 9 miljoen DEM ontving ([15]).

V. **CONCLUSIE**

(62) Concluderend moet worden vastgesteld dat het gedeelte van de onderzochte steun, dat overeenkomstig de cumuleringsregels de maximale intensiteit voor regionale steun van 35 % van de voor steun in aanmerking komende investeringskosten niet overschrijdt, de handelsvoorwaarden niet zodanig verandert dat het gemeenschappelijke belang wordt geschaad en derhalve als verenigbaar met artikel 87, lid 3, onder a), van het EG-Verdrag kan worden beschouwd.

(63) Het resterende gedeelte van de steun dat het in de cumuleringsregels vastgelegde maximumniveau voor regionale steun van 35 % van de voor steun in aanmerking komende kosten overschrijdt, dat wil zeggen 4 395 250 DEM, vormt met de gemeenschappelijke markt onverenigbare steun die niet voldoet aan de noodzakelijke voorwaarden voor de toepassing van een van de uitzonderingsregels van artikel 87, leden 2 en 3, van het EG-Verdrag.

(64) Wat de prijs voor de levering van CO aan UCB betreft is de Commissie niet tot de conclusie gekomen dat hierin een staatssteunelement besloten ligt.

(65) Wanneer steun als onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt wordt beschouwd gelast de Commissie de lidstaten om deze steun van de ontvanger terug te vorderen ([16]). Derhalve moet het steunbedrag dat het in de cumuleringsregels voorgeschreven maximumniveau voor regionale steun van 35 % van de voor steun in aanmerking komende investeringskosten overschrijdt, namelijk 4 395 250 DEM, waarop deze beschikking betrekking heeft, teruggevorderd worden.

(66) De steun moet overeenkomstig de Duitse procedures en bepalingen worden terugbetaald, met inbegrip van de rente vanaf de dag dat de onwettige steun werd toegekend tot de dag waarop de steun daadwerkelijk is terugbetaald, waarbij het referentiepercentage wordt toegepast dat gebruikt wordt bij de berekening van het nettosubsidie-equivalent van regionale steunmaatregelen in Duitsland ([17]).

(67) Overeenkomstig de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen moeten de bovengenoemde procedures en bepalingen aldus worden toegepast dat de steun daadwerkelijk kan worden geïnd. Eventuele procesrechtelijke of andere moeilijkheden met betrekking tot de uitvoering kunnen de wettigheid van de beschikking niet beïnvloeden ([18]),

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

De door Duitsland aan Linde AG verleende steun in de vorm van een subsidie voor de bouw van een CO-productie-installatie in Leuna (Saksen-Anhalt) is, ten aanzien van het gedeelte van de steun dat overeenkomstig de cumuleringsregels het maximumniveau van 35 % voor regionale steun in Saksen-Anhalt niet overschrijdt, verenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

Artikel 2

De door Duitsland aan Linde AG verleende steun in de vorm van een subsidie voor de bouw van een CO-productie-installatie in Leuna (Saksen-Anhalt) is ten aanzien van het steungedeelte dat het in de cumuleringsregels voorgeschreven maximumniveau van 35 % voor regionale steun in Saksen-Anhalt overschrijdt, ingevolge artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

Artikel 3

1. Duitsland neemt alle noodzakelijke maatregelen om de in artikel 2 genoemde onrechtmatig verleende steun van de ontvanger van de steun terug te vorderen.

2. De terugvordering van de steun geschiedt onverwijld overeenkomstig de nationale procedures, in zoverre deze de onmiddellijke daadwerkelijke tenuitvoerlegging van de beschikking mogelijk maken. De terug te vorderen steun omvat rente vanaf de datum waarop de onwettige steun ter beschikking van de begunstigde werd gesteld tot de datum van de daadwerkelijke terugbetaling ervan. De rente wordt berekend op grond van de referentierentevoet welke wordt gehanteerd voor de berekening van het nettosubsidie-equivalent in het kader van regionale steunregelingen.

([15]) Overeenkomstig algemene rechtsbeginselen blijven overeenkomsten bindend zolang de toestand en verwachtingen die bij het aangaan ervan aanwezig waren, in stand blijven (rebus sic stantibus). Indien de overeengekomen prijs door de subsidie was beïnvloed, dan zou redelijkerwijs kunnen worden verwacht dat Linde opnieuw zou trachten over de prijs te onderhandelen om rekening te houden met de wijziging van de economische en financiële voorwaarden (met name de door de Duitse autoriteiten genoemde „normale winstmarge"), als gevolg van de verplichting om de onverenigbare steun terug te betalen.

([16]) Mededeling van de Commissie van 24 november 1983 (PB C 318 van 24.11.1983, blz. 3). Zie ook arrest van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van 12 juli 1973 in zaak 70/72, Commissie/Duitsland, Jurisprudentie 1973, blz. 813 en het arrest van 24 februari 1987 in zaak 310/85, Deufil GmbH und Co. KG/Commissie, Jurisprudentie 1987, blz. 901.

([17]) Brief van de Commissie aan de lidstaten SG (91) D/4577 van 4 maart 1991. Zie ook arrest van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van 21 maart 1990 in zaak C-142/87, België/Commissie, Jurisprudentie 1990, blz. I-959.

([18]) Arrest van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van 21 maart 1990 in zaak C-142/87, België/Commissie, Jurisprudentie 1990, blz. I-959, punt 58-63.

Artikel 4

Duitsland deelt de Commissie binnen twee maanden vanaf de kennisgeving van deze beschikking mee welke maatregelen het heeft genomen om hieraan te voldoen.

Artikel 5

Deze beschikking is gericht tot de Bondsrepubliek Duitsland.

Gedaan te Brussel, 18 januari 2000.

Voor de Commissie

Mario MONTI

Lid van de Commissie